

Dansk
Armenier
mission

Juni 2023

TEMA

Guds lyse
gerninger

Protestér mod udslettelsen af Armenien!

Det armenske folk er atter hårdt ramt. Denne gang gælder det hverken økonomi eller indenrigspolitik, men ydre fjender. Det er desværre ikke noget nyt. De seneste 130 år er armenierne hele tiden trængt tilbage:

1. Kilikien (Syd-Tyrkiet): 300.000 armeniere dræbes 1893-1896.
2. Anatolien (Øst-Tyrkiet): $\frac{3}{4}$ -1½ mio armeniere dræbes, fordrives eller tvangsomvendes 1915-1922.
3. Nakhichevan (mellem Tyrkiet og Syd-Armenien): Alle 53.000 armeniere presses ud 1917-1990.
4. Nagorno-Karabakh (øst for Armenien): 150.000 armeniere har være under pres siden 2020.
5. Republikken Armenien: Her har der flere gange i 2023 været angreb fra Azerbaidjan.

Vi befinder os lige nu på fjerde trin og femte trin. Azerbaidjan, en tyrkisk, muslimsk nation, tager kvælertag på sit kristne, armenske mindretal i Nagorno-Karabakh. Da sovjetrepublikken Azerbaidjan blev selvstændig i 1992, havde azerbaidjanerne et stykke tid forsøgt at fordrive armenierne i Nagorno-Karabakh, som ellers ifølge den sovjetiske forfatning havde indre selvstyre. Armenierne greb til våben, og det lykkedes dem ikke bare at fordrive den azerbaidjan-

ske hær fra selve Nagorno-Karabakh, men også at erobre et stort område deromkring således, at Nagorno-Karabakh nu havde fri adgang til republikken Armenien. Dette område formåede de at holde i næste 30 år, indtil azerbaidjanerne erobrede det tilbage i 2020, hvor de ovenikøbet tog en stor bid af selve Nagorno-Karabakh. I 2023 har azerbaidjanerne så også spærret forbindelsen til republikken Armenien, korridoren ved byen Lachin. Nagorno-Karabakh kan således hverken få mad, medicin eller våben. Man vil sulte dem ud. USA har forsøgt at mægle, men uden held

I 1990'erne skete noget lignende i Kosovo, blot med modsat religiøst fortegn. Det kristne Serbien forsøgte at presse de muslimske kosovo-albanere ud, men Nato kom dem til hjælp og drev serberne ud, og Kosovo blev en selvstændig stat. Man kunne ønske, at Nato ville gribe ind igen, denne gang til hjælp for Nagorno-Karabakh og ligeledes for selve Armenien.

Bed Gud om hjælp, og bed politikerne om at gribe ind! Det gælder Armeniens og Nagorno-Karabakhs overlevelse.

Trods denne ydre krise sker der rigtig mange glædelige ting i kirkens og DAMs arbejde. Det handler resten af dette blad om. Midt i alt det mørke gør Gud sine lyse gerninger.

Jørgen Sejergaard

Af Ingrid
Vanderbrugge
Bjerre og Michael
Thomsen

Rejsebrev fra Armenien

I dagene 17. - 21. marts foretog bestyrelsen et besøg i Armenien, repræsenteret af Ingrid og Michael. Det blev en helt fantastisk oplevelse at se det blomstrende søndagsskolearbejde og følge Dansk Armeniermissions executive director Arshavir Kapoudians arbejde på tæt hold. Det blev også til et besøg hos kirkens øverste leder...

Vores største glæde har ultimativt været at møde børnene i søndagsskolerne. I en søndagsskole var der mere end 60 børn, i andre 25-30 børn. Det var så tydeligt at mærke så snart vi trådte ind i lokalet, at her var nogle glade børn, der havde det godt med hinanden. En del af dem satte endog ord på deres glæde ved søndagsskolen og den betydning, det har i deres liv. De tror på Gud, de er blevet forandret i deres livsførelse og syn på sig selv og andre mennesker. Søndagsskolelederne gør virkelig et stort stykke arbejde. Her nogle enkelte glimt fra rejsebrevet.

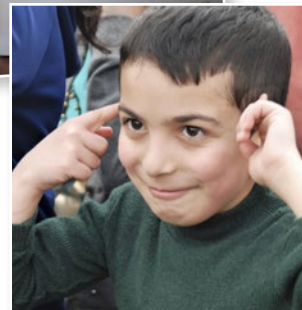
Nagorno Karabakh/ Artsakh

Vi havde et videomøde med Biskop Vrtanes Abrahamyan fra Artsakh. Dette møde skulle have fundet sted senere i programmet, men forholdene hos ham er ekstremt ustabile. Blandt andet kan de aldrig vide, hvornår de

har elektricitet. Men det havde han fredag eftermiddag, og derfor benyttede han lejligheden til at ringe os op, da han ikke kunne være sikker på at have det på det programsatte tidspunkt. Det var et møde til gensidig glæde. Han fortalte med begejstring om fremgangen i søndagsskolearbejdet hos ham. Det var tydeligt at

mærke, at glæden over samarbejdet med Arshavir havde stor betydning i hans arbejde i søndagsskolerne. Og har vi midlerne, så har han børnene og lederne til flere søndagsskoler.

**Det var et møde
til gensidig glæde...**

Søndagsskolebesøg i Aruj

Vi besøgte søndagsskolen i Aruj. Her var mere end 60 børn. En dreng i byen, Manvel, var blevet syg og kunne ikke komme i søndagsskole. Men for at han kunne være med havde man sat en telefon op på tavlen med videoforbindelse til drengens telefon, så han kunne ligge hjemme og være med i søndagsskolen.

Vi havde gaver med til børnene, doneret af DFS. Alle børn fik en lille softball med tek-

Hun fortalte med hele kroppen og tydelig mimik og fik hurtigt sporet børnene ind på en enkelt eller to pointer i teksten.

sten: »Smile - Jesus loves You«. Michael fik lov at holde en lille andagt for børnene med udgangspunkt i denne bold. Og så har vi lært en masse børn at synge »Jeg vil bare være et får med krøllet hår« - dog på engelsk. Det var faktisk ret sjovt. Og børnene tog det hele til sig. Præsten Manuks kone Anni huskede også at få en bold til den syge dreng.

Manuel online.

Michael spiser frisk lavash

Jerevan - My Planet

Vi deltog i mødet i My Planet handicapgruppen i DAM-lejligheden i Jerevan. Seks deltagere med forældre, samt vore tre medarbejdere. Evner og muligheder spænder meget vidt i denne gruppe. Men engagementet og deltagelsen i bibelfortællingen var stor - for en kort tid. Hver gang Susanna spurgte børnene om noget i forhold til bibelteksten, så blev svarene efterfulgt af high-five fra Susanna og klapsalver af de andre deltagere. Glæden var udtalt. Denne dag skulle de som kreativ aktivitet tegne en fisk, hvilket endte ud i meget forskellige resultater. En af de unge mænd tegnede helt fantastisk. Det viser sig, at han går på Graphic College. Han viste os på sin telefon nogle billeder, han havde tegnet, og vi blev blæst bagover af forundring. Den dreng er virkelig dygtig. Desuden talte han ret godt engelsk.

Vi oplevede Susanna fortælle bibelhistorie. Det handlede om fodvaskningen og indstiftelsen af nadveren. Hun fortalte med hele kroppen og tydelig mimik og fik hurtigt sporet børnene ind på en enkelt eller to pointer i teksten, og det var noget, som de også kunne finde illustreret i den børnebibel, de sad og kiggede i under fortællingen. Ruzanna varetog denne dag den praktiske og kreative aktivitet med at tegne fisk og var god til at opmuntre børnene.

En af pigerne, Mariam, havde haft fødselsdag, så hendes mor medbragte en kage (11 cm høj!).

Og hun var ikke nærig, da hun skar stykker ud til os! Der var sat ét lys i lagkagen, som Mariam skulle puste ud. Mariam var meget genert, og pludselig blev hun overhalet indenom af en af de andre, der med et højlydt pust pustedes lyset ud. Til stor jubel for de andre. Men lyset blev tændt igen, og Mariam nåede at puste lyset ud.

Disse børn fik ud over små skumbolde en keramikånd med et lille barn hvilende trygt deri, ligeledes sponsoreret af DFS.

Møde med katholicos

En halv time var afsat til mødet med Catholicos, His Holiness Karekin II, i Etchmiadzin. Arshavir havde på forhånd instrueret os i etiketten. Og den blev fulgt til punkt og prikke. Det var et høflighedsvisit med gensidig udveksling af glæde over samarbejdet og indsatsen i søndagsskolearbejdet. Vi fik syn for, hvor stor anerkendelse Arshavir nyder. Selv om mødet var meget formelt, er vi ikke i tvivl om ægthed og ærlighed i glæden ved samarbejdet mellem CDAM og kirken.

Samarbejdet maner til ydmyghed og respekt og taknemmelighed for os i dag i DAM. Vi får - skønt vi kun er et lille missionselskab - lov til at repræsentere en sag så stor, at selveste katholicos tager sig tid til vores besøg. Vi ved godt, at æren er Guds, men vi skylder også en tak til de bestyrelsesmedlemmer og medarbejdere, der har taget DAMs sag som kald i årene forud - og de trofaste støtter som har båret og stadig bærer arbejdet.

Fuglereden i Libanon

Med store forventninger tog vi af sted mod børnehjemmet Fuglereden. Jeg har igennem årene hørt meget om Maria Jakobsen og læst hendes dagbøger. Hun var udsendt af Kvindelige Missionsarbejdere (KMA), hjalp armenierne under folkemordet og oprettede børnehjemmet Fuglereden i Byblos nord for Beirut. Armeniere verden over forbinder Danmark med Maria Jakobsen. Nu skulle jeg besøge børnehjemmet for første gang ...

Vi fik en varm modtagelse af lederen af museet ved Fuglereden, Grikor Alozian. Vi fik en god, lang snak på hans kontor, før vi så museet og omgivelserne. Han havde kendt Søster Kirsten Vind fra Sankt Lukasstiftelsen og den tidligere katolikos, Karekin I. Søster Kirsten Vind

Maria Jakobsens livsopgave at være mor for disse tusinder af forældreløse børn...

var KMAs sidste formand, og hun fulgte meget med i vores arbejde i Armenien. Det var dejligt at møde én, som kendte disse to, som også havde betydet så meget for mig og min familie.

Fuglereden fungerer ikke længere som børnehjem for forældreløse, men huser nu 25 armenske børn med sociale problemer, som alle har kontakt til deres familie. Det oprindelige hus er indrettet som museum.

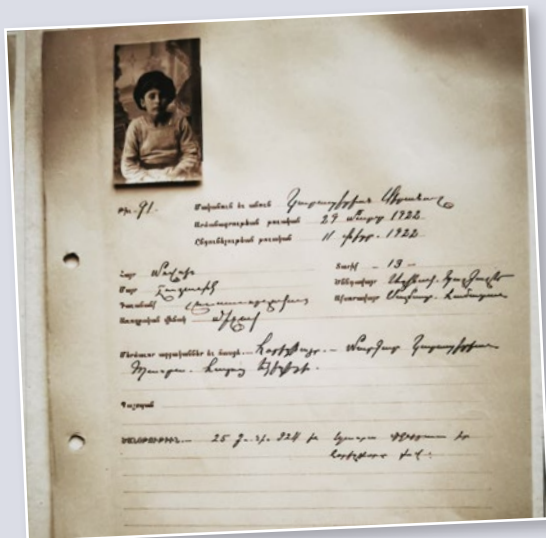
Maria Jakobsens grav er lige uden for hendes hus. Fra graven kan man gå ad en flisegang hen mod huset. Hele indgangspartiet symboliserer, at børnene var i Maria Jakobsens arme, og fra en

højtaler er der lyde fra snakkende og legende børn.

Det var en meget stor oplevelse at være i huset, at stå på hendes balkon og se ud over Middelhavet, at være i hendes have. Tænk, her har Maria Jakobsen haft sin gang og på helt fantastisk måde taget sig af de armenske børn, hvis forældre var blevet dræbt under folkemordet i begyndelsen af 1900-tallet. Det var Maria Jakobsens livsopgave at være mor for disse tusinder af forældreløse børn – hun tog sig af dem mens de var hos hende, og hun tænkte også på deres fremtid. Hun håbede, at det ville blive muligt for dem at blive genforenet med andre familiemedlemmer, og derfor registrerede hun omhyggeligt oplysninger om fødselsdato og forældre for hvert barn.

Da jeg stod i det lille rum med hendes skrivebord, gyngestol og orgel, som hun havde med fra Danmark, mærkede jeg historiens vingesus og det armenske folks store tragedie.

Mange af de armenske børn, som var på Fuglereden, er blevet boende i Libanon og har skabt sig en tilværelse dér og har ført slægten og folket videre. Derfor er det også naturligt, at DAM i dag støtter Shamlian Tatigian Skolen, hvor armenske børn kan få en tryk og god skolegang. Læs mere om skolen i artiklen: Velkommen til Beirut.

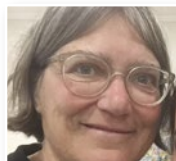
FAKTA

Mona Krøgh Westh er bestyrelsesmedlem siden 2022 var sammen med sin mand Michael udsendt til Armenien af Dansk Armeniermission 1994 - 2003 sammen med deres to døtre Marie og Kristin.

Velkommen til Beirut

Af Merete Bandak

Den 16. marts 2023 tog Mona Westh og Merete Bandak, begge bestyrelsesmedlemmer, af sted på et fire dages besøg

i Libanon. Formålet var at besøge den skole Dansk Armeniermission støtter, og at mødes med pastor Hrayr Cholakian som er Armeniermissions kontaktperson, ven og fortrolige. Siden sidste bestyrelsesbesøg har landet været ramt af Corona, af en dødbringende eksplosionskatastrofe i august 2020 og af parlamentarisk og økonomisk krise og nedsmeltning. Vi har valgt at dele nogle indtryk fra besøgets første dag, nogle indtryk som indgår i den rapport vi udarbejdede i forbindelse med besøget. Velkommen til Beirut!

Umiddelbart ved ankomsten i lufthavnen blev vi kastet ind i en tålmodighedstest som virkede som en mild smagsprøve på, hvad det vil sige at leve i et land, der befinder sig i en form for opløsning.

På farvestrålende plakater i ankomsthallen kunne vi læse: Welcome to Libanon! Man udviklede mange følelser i løbet af den 1½ time det tog centimeter for centimeter at nå frem til

kontrollen. Utålmodighed, ydmygelse, frustration, opgivelse, raseri, håbløshed og afmagt. Jamen er vi bare forkælede? Systemet virkede helt åbenlyst ikke. Og der var ingen der tog initiativ til at forbedre det eller sætte tempoet

bare en smule op. Welcome to Libanon!

Hvorfor den adfærd? De får måske slet ingen løn? Eller så lidt i løn at deres arbejdsindsats præcis matcher lønnen og det, de kan købe for den? Ville vi få det belyst de næste dage?

Man udviklede mange følelser i løbet af den 1½ time det tog centimeter for centimeter at nå frem til kontrollen...

Morgenmøde på rektors kontor

Vi blev modtaget på skolen af pastor Raffi Messerlian. Han var stand in for Vartoug Balekdjian som er skolens leder. Hun ville være bortrejst under vores besøg. Over et morgenbord med specialiteter som manaish - et sam-

Mona i skolegården.

menlagt fladbrød med timian-sesamblanding og friskost - fik vi en grundig orientering om Libanons og om skolens situation.

Om Libanons generelle situation: En forfærdelig høj inflation som fik frygtelige konsekvenser for dem, som fik deres løn udbetalt i libanesiske lira. Købekraften blev reduceret til cirka en tiendedel af hvad den var tidligere. Og priserne bare steg og steg.

Banksystemet var kollapsedet, og man kunne ikke hæve penge i banken.

Mangel på elektricitet: Mange havde været nødt til at købe dyre generatorer som også er dyre i drift. Regeringen løser ikke problemet med elektricitet.

Strejker: Offentlige kontorer holdt kun åbent én dag om ugen, så der var enormt lang eks-

peditionstid på alting. Medarbejdere fik ikke udbetalt løn. Offentlige skoler var lukket.

Der var ingen offentlig transport, så folk er nødt til at have en bil. Og prisen på brændstof steg og steg.

Om skolens økonomi: Takket være sponsorer kunne skolen fungere, her var ikke strejke som i de offentlige skoler. Elever og lærere fik hver dag serveret en sandwich til frokost, meget kærkomment for økonomisk pressede familier. Det var en målrettet satsning fra skolens side, man vil prioritere den sociale indsats. Og takket være Dansk Armeniermissions månedlige donationer var der lærerlønninger.

Folk havde ikke nok i sig selv, men tog hånd om hinanden...

Love, respect, encourage

Det var en stor og positiv oplevelse at besøge de forskellige afdelinger på skolen, fra børnehaveklasse (fra 3 år!) over indskoling til mellemtrin - de ældste klasser besøgte vi ikke. Man kunne tydeligt mærke det gode, tillidsfulde forhold der var mellem elever og lærere. Der var glæde i lokalerne, engagement og kreativ undervisning fx i indlæring af bogstaver og ugens dage på engelsk (1.klasse). På gangene var der forårstema, og der var plakater med opmuntrende slogans, fx »My God is bigger than any problems I face!«, og: »Love, Respect, Encourage«.

Hvert år et nyt traume

Efter gudstjenesten i bydelen Achrafieh kørte vi sammen med Hrayr og hans kone Karineh og deres to børn til frokost i et indkøbscenter, hvor vi fik serveret meze, en masse små libanesiske specialiteter. Karineh fortalte engageret om sin ansættelse i et økumenisk initiativ som traumebehandler. Hun har ansvar for initiativets opgaver i forhold til traumeramte armeniere. »Dem er der mange af, hvert år et nyt traume,« som Hrayr udtrykker det. Et vigtigt element er kontekstuel bibellæsning, en demokratisk læsning af bibeltekster, kan man kalde det. Der skal ikke doceres en bestemt vinkel eller udlægning af den enkelte bibeltekst. Spørgsmålet er, hvad teksten siger den enkelte. Mange kvinder uden særligt kirkeligt engagement bliver interesserede i og fortrolige med kristendommen, og de får hjælp af samlingerne og bibellæsningerne.

Hjælpsomhed

Hrayr og hans familie bor nu i en lejlighed i Achrafieh-kirkens administrationsbygning og trives dér. Hele bygningen, kirken og den tilhørende skole, er totalrenoveret, da det hele blev ødelagt i forbindelse med eksplosionen i siloen med kunstgødning i 2020. Det gjorde stort indtryk at høre Hrayr fortælle om den store opmuntring det var midt i eksplosionskatastrofens kaos at opleve, at man hjalp sin nabo. Folk havde ikke nok i sig selv, men tog

hånd om hinanden og hjalp med at bringe orden i det kaos som sammenstyrtede bygninger skabte for familier og for passagen på gaden. Og bemærkelsesværdigt var det, så få spor der nu var på bygningsmassen. Der var kommet mange sponsorpenge til private. Vi fortalte at vi på vores vandring gennem byen fredag havde bemærket en fuldstændig smadret bygning i kvarteret tæt på havnen. Hrayr oplyste at det var administrationsbygningen for offentlig elektricitet - nu et monument over myndighedernes uduelighed. Ikke engang egne bygninger ville myndighederne tage vare på.

Der er før sket mirakler

Alt i alt en meget givende tur med et godt indblik i de problemer, armenierne (og alle andre i Libanon) er ramt af i øjeblikket. Vores indtryk og spørgsmål straks ved ankomsten blev der dagligt sat ord på. Man må beundre dem for deres engagement og initiativ til at få tingene til at fungere igen efter ulykker - og i det hele taget under vanskelige forhold. De forsøger at bevare håbet. Men håbet er ikke knyttet til nogen bestemte tegn på løsninger. Håbet består i en pludselig, uforudsigelig ændring, et mirakel. Det er før sket, siger Hrayr.

Vi kommer hjem med stor taknemlighed og beriget af samvær med vores trofaste kristne venner i Beirut. ■

I Beiruts største indkøbscenter.

Vi har brug for din hjælp

Vi er i Dansk Armeniermission glade og taknemlige for at stå i så meningsfuldt og frugtbart et arbejde, som du har kunnet læse om her i bladet. Men for at kunne fortsætte har vi brug for hjælp.

1. Der er behov for flere gaveindtægter

- i Libanon støtter vi en armensk evangelisk skole ved at finansiere lærerlønningerne. Med årets udgang må vi reducere kraftigt i støtten pga af faldende gaveindtægter
- i Armenien støtter vi driften af 16 søndagsskoler, heraf 3 i Nagorno Karabakh samt en handicapgruppe i Jerevan. Der er et ønske om at åbne flere søndagsskoler. Men også her har gaveindtægterne svært ved at følge med

2. DAM skal have medlemmer

Skattemyndighederne har pr. 1. juli 2023 frataget Dansk Armeniermission retten til at kunne give fradrag for personlige gaver efter ligningslovens §8A og §12, stk. 3. DAMs bagland og støtter skal i fremtiden have reel demokratisk indflydelse på arbejdet. Derfor er vi nu gået i gang med at tilrette vores vedtægter, så vi kan opfylde myndighedernes krav og opnå godkendelse med tilbagevirkende kraft. Hjælp os med at komme i mål ved at tilmelde dig som medlem.

Sådan bliver du medlem

Gå ind på DAMs hjemmeside: www.armenien.dk/medlem eller scan QR-koden her på siden med din telefon. Tilmeld dig som medlem via knappen Bliv medlem. Medlemskabet koster 100 kr. årligt.

Tak for forbøn og støtte - også nu.

Gaver til arbejdet

Kan overføres til kontonummer: 0994 – 9007415 eller sendes på MobilePay til 72105

**Velkommen til årsmøde i København 8. september
- se bagsiden!**

KOLOFON

Kontor og økonomi

Dansk Armeniermission
Katrinebjergvej 75
8200 Århus N.
tlf. 86 16 63 00
armenien@privat.dk

Konto

Registreringsnummer: 0994
Kontonummer: 9007415

Mobilepay

72105

Bestyrelse

Michael Thomsen (formand)
Ny Harløsevej 11
3320 Skævinge
tlf. 29 37 16 83 · mtho@km.dk

- Merete Bandak
- Mikkel Bandak
- Ingrid Bjerre
- Anna-Kathrine Thunbo Pedersen
- Jørgen Sejergaard
- Michael Thomsen
- Mona Krøgh Westh

Medarbejder i Armenien

Arshavir Kapoudjian
akapoudjian@yahoo.com

Den armenske evangeliske kirke i Grækenland

Armenian Evangelical Church
Odos Lamias 30
Palea Kokkinia, Piraeus
Greece
Præst: Vicken Cholakian

Redaktør af bladet

Merete Bandak
mehandak@gmail.com
tlf. 30 20 47 52

Layout & tryk

Videbæk Bogtrykkeri A/S

Kingos Kirke 8. september 2023 Årsmøde

PROGRAM *(foreløbigt)*

kl. 17.00 Gudstjeneste.

kl. 18.00 Middag.

kl. 19.00 Glimt fra vores arbejde i Armenien og Artsakh ved Arshavir Kapoudjian, administrerende direktør for Charitable Danish Armenian Mission.

kl. 20.00 Generalforsamling

1. Valg af dirigent.
2. Formandsberetning.
3. Godkendelse af årsrapporten.
4. Godkendelse af det reviderede regnskab.
5. Vedtægtsændringer
6. Indkomne forslag.
7. Valg af bestyrelsesmedlemmer.

kl. 21.00 Kaffebord.

kl. 21.15 Afslutning.

STED

Kingos Kirke, Nannas gade 25, 2200 København

PRIS & TILMELDING

Middagen koster 100 kr. pr. person - dog maks. 300 kr. pr. familie. *Tilmelding til Mona Westh på mail: mona-westh@hotmail.dk (vær opmærksom på, at det er hotmail.dk) eller på tlf. 30 78 79 61. **Tilmeldingsfrist: 1. september 2023.***